

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗ ΣΤΑΥΡΩΣΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

† Σπυρίδωνος Γ. Μακρή
Καθηγητοῦ Ἀναισθησιολογίας Α.Π.Θ,
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1978

Ἡ Ἐπιστήμη μπροστά στή Σταύρωση καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

Ἡ Σταύρωση καί ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι τό ἐπίκεντρο, εἶναι ὁ πυρῆνας τῆς καταφάσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ καί τοῦ ἀντιλόγου στό Χριστιανισμό.

Γιατί ἂν ἡ Σταύρωση καί ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μας εἶναι ἀλήθεια, τότε ὅλα ἐκεῖνα τά ὁποῖα πιστεύαμε, ὅλα ἐκεῖνα στά ὁποῖα ἔχουμε προσκολληθεῖ, ὅλα ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἀκολουθοῦμε καί πού εἶναι ξένα ἢ ἀντίθετα πρὸς τόν Χριστό καί πρὸς τό Εὐαγγέλιό του εἶναι εἰδωλα πού πρέπει νά γκρεμισθοῦν. Γι' αὐτό καί μέ τόση μανία καί τέτοιο πείσμα ἔχουν ἐγερθεῖ τόσες πολλές ἀντιρρήσεις, ἔχουν παρουσιασθεῖ τόσα πολλά ἐπιχειρήματα, γιά νά πείσουν τόν καθένα ὅτι ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ δέν ἔγινε. Γιατί ἂν ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἔγινε, τότε ὁ Χριστός εἶναι ὁ Θεός, τότε ὅσα λέει ὁ Χριστός, ὅσα λέει τό Εὐαγγέλιο εἶναι ἀλήθεια καί θά πρέπει νά πεθάνουμε γιά ὅλα ὅσα ἔχουμε ζήσει πού εἶναι ἀντίθετα καί ξένα πρὸς τόν Χριστό καί νά ξαναζήσουμε μιὰ νέα ζωή σύμφωνη μέ ὅλα ὅσα εἶπε καί ἔζησε ὁ Χριστός καί ἐξακολουθεῖ νά πρεσβεύει καί νά βιώνει ἡ Ἐκκλησία.

Τά ἐπιχειρήματα τά ὁποῖα ὑψώνονται γιά νά ἀμφισβητήσουν τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μπορούμε νά τά κατατάξουμε σέ τρεῖς μεγάλες κατηγορίες:

— Ἡ μία εἶναι ὅτι ὁ Κύριος δέν πέθανε πάνω στόν σταυρό καί συνεπῶς ἀφοῦ δέν πέθανε καί δέν ἀναστήθηκε.

— Ἡ δεύτερη κατηγορία ἐπιχειρημάτων κατά τῆς ἀναστάσεως, εἶναι ἡ ἀμφισβήτηση γιά τίς ἐμφανίσεις πού ρητά περιγράφουν τά Εὐαγγέλια ὅτι συνέβησαν μετά τήν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ.

— Καί ἡ τρίτη περιστρέφεται γύρω ἀπό τό γεγονός ὅτι βρέθηκε κενός ὁ τάφος Του.

Α. Τό ἐάν ὁ Χριστός πέθανε πάνω στό σταυρό ἀσφαλῶς εἶναι θέμα πού ἔχει ἀπόλυτη συνάφεια μέ τήν ἐπιστήμη τῆς Ἰατρικῆς.

Γιατί αὐτή εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία μελετάει τή φύση καί τίς συνέπειες ὄλων τῶν σωματικῶν κακώσεων καί ἡ ὁποία μελετάει ὅλες τίς ἐκδηλώσεις οἱ ὁποῖες σχετίζονται μέ τή βαθμιαία κατάρρευση τῶν ζωτικῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος καί μέ τήν διαπίστωση ὅτι οἱ συνθηκῆς πλέον γιά τήν ἐπιβίωση τοῦ ὀργανισμοῦ εἶναι ἐξαντλημένες καί ὅτι ὁ θάνατος ἔχει ἐπέλθει.

Ἀξίζει λοιπόν τήν προσοχή μας ὅτι αὐτή ἡ ἀμφισβήτηση - ὅτι Χριστός δέν πέθανε πάνω στό σταυρό - δέν παρουσιάσθηκε ποτέ κατά τό διάστημα τῆς γενεᾶς τῶν ἀνθρώπων πού ἔζησαν ὅταν συνέβη ἡ σταύρωση τοῦ Χριστοῦ, δέν παρουσιάσθηκε κατά τήν ἐποχή τῶν μεγάλων αἰρέσεων, οἱ ὁποῖες ἀμφισβήτησαν καί τήν θεότητα τοῦ Χριστοῦ καί τήν Ἀνάστασή Του δέν παρουσιάσθηκε παρά μόνο στόν 17ο αἰῶνα. Αὐτό εἶναι πολύ χαρακτηριστικό, γιατί ἀπλούστατα τότε μονάχα εἶχαν τελείως ἐκλείψει οἱ ἄνθρωποι πού εἴτε οἱ ἴδιοι εἶχαν παρακολουθήσει εἴτε εἶχε φθάσει μέχρις αὐτοῦς μιά ζωντανή περιγραφή τοῦ μαρτυρίου τῆς σταυρώσεως. Ἐάν καί σήμερα εἶχαμε ἀνθρώπους, καί εὐτυ-

χώς πού δέν ἔχουμε, πού εἶχαν παρακολουθήσει τήν σταύρωση δέν θά εἶχε - ὅπως θά δοῦμε σέ λίγο - παρυσιασθεῖ μιά τέτοια ἀμφισβήτηση μέ ἀξιώσεις λογικῆς ἰσορροπίας.

Βέβαια τό ἐρώτημα αὐτό, ἐάν ὁ Χριστός πέθανε πάνω στό σταυρό, εἶναι συνυφασμένο μέ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο πεθαίνει ὁ ἄνθρωπος ὅταν σταυρώνεται. Μιά κοινή διαδεδομένη ἀντίληψη εἶναι ὅτι ὁ θάνατος πάνω στό σταυρό παρουσιάζεται ἀπό τόν πόνο καί τήν αἱμορραγία πού δημιουργοῦν τά καρφιά πού ἔχουν τρυπήσει τά χέρια καί τά πόδια τοῦ ἐσταυρωμένου.

Ὅπως θά δοῦμε, αὐτά δέν εἶναι παρά ἀπλῶς ἓνα μικρό συμπλήρωμα πολύ βασανιστικό, ὅπως θά ἀναπτύξουμε, ἀλλά ὄχι μέ πρωτεύοντα ρόλο στήν πρόκληση θανάτου. Ὁ θάνατος τοῦ Σταυροῦ, ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ πάνω στό σταυρό, βεβαίως εἶχε καί αὐτό καί πολλά ἄλλα προδιαθετικά αἷτια.

Ἀνάμεσα σ'αὐτά θά ἀναφέρουμε τά κτυπήματα πού δέχθηκε ὁ Κύριός μας, τόν ὁποῖο «ἐράπιζον, ἐκολάφιζον, ἔτυπτον, ἔδερον», λέει τό Εὐαγγέλιο οἱ βάρβαροι στρατιῶτες τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, μέ ὅλη τή δύναμη ἡ ὁποία τούς χαρακτήριζε καί τήν τραχύτητα μέ τήν ὁποία ἦταν συνηθισμένοι νά κάνουν τά μαρτύριά τους τήν ἐποχή ἐκείνη. Ἀλλά βεβαίως, ἐνῶ γνωρίζουμε ὅτι ἓνα ἰσχυρό κτύπημα στό πρόσωπο ἑνός ἀπροστάτευτου ἀνθρώπου ἀπό ἓνα τραχύ στρατιώτη μπορεῖ πραγματικά νά τόν φέρει σέ κατάσταση ἀφασίας ἢ λιποθυμίας, αὐτό θά τό ἀντιπαρέλθουμε.

Θά τό αντιπαρέλθουμε γιά νά φθάσουμε σέ μιά φράση πού ἴσως χωρίς πολλή προσοχή τήν ἀκοῦμε διότι σάν μετοχή ἀπλῶς τοῦ ἀορίστου ἀναφέρεται μέσα στό Εὐαγγέλιο, ὅταν μᾶς λέει τό Εὐαγγέλιο ὅτι «φραγγελώσας παρέδωσεν αὐτόν» (Μάρκ. ιε΄ 15).

Τί ἦταν τό φραγγέλιο;

Ἴσως νομίζουμε ὅτι τό φραγγέλιο ἦταν μιά ἀπλή μαστίγωση. Δέν εἶναι καθόλου ἔτσι. Αὐτόν πού ἐπρόκειτο νά ὑποστεῖ τό φραγγέλιο τόν ἔδεναν σέ μιά κολώνα καί ὁ εἰδικός δήμιος πού ἐκτελοῦσε τή φραγγέλωση ἔπαιρνε ἓνα μαστίγιο βαρῦ τό ὅποιο εἶχε πολλές λουρίδες στήν ἄκρη του, πάνω στίς λουρίδες ἦταν δεμένες σφαῖρες ἀπό μολύβι ἢ μικρά ὀστάρια, κότσια ἀπό ἀρνί καί τίς ἔφερνε μέ ὄση δύναμη εἶχε πάνω στή ράχη τοῦ δεμένου ἀνθρώπου. Πολύ σύντομα, ἀπ' τά πρῶτα κτυπήματα ξεσχίζονταν τό δέρμα τοῦ ἀνθρώπου πού δεχόταν τή φραγγέλωση καί ὕστερα ἀπό μερικά χτυπήματα ἀκόμη ἔφευγαν καί καταξεσχίζονταν τελείως οἱ σάρκες του καί ἀπογυμνώνονταν τά κόκκαλα τῆς ράχης. Ἀναφέρονται στήν ἱστορία ἀρκετές περιπτώσεις ἀπό ἀνθρώπους, πού πέθαιναν τήν ὥρα τῆς φραγγελώσεως.

Σ' αὐτή τώρα τήν καταξεσχισμένη καταματωμένη καί καταπονεμένη ράχη, κουβαλοῦσε ὁ Χριστός μας τό σταυρό του, πού ἦταν ξύλο βαρύτατο, ἔτσι ὥστε νά μπορεῖ νά σηκώσει ἐπάνω του τό βᾶρος ἐνός ἀνθρώπου χωρίς νά λυγίσει. Καί εἶναι γνωστό, ἀλλά καί πάρα πολύ φυσικό νά τό περιμένει κανεῖς, ὅτι λύγισε κάτω ἀπό τό βᾶρος τοῦ Σταυροῦ, ἤδη ἐξαντλημένος

καί μέ αίμορραγία πού τοῦ εἶχε στοιχίσει ἀπώλεια δυνάμεων, λύγισε κάτω ἀπό τό βάρος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ καί ἔπεσε, ὅπως λένε οἱ παραδόσεις, μέ τό πρόσωπο πάνω στή γῆ, μέ τό πρόσωπο, χωρίς κᾶν νά μπορεῖ νά προστατεύσει τό σῶμα του ἀπό τίς συνέπειες τῆς πτώσεως χάρις στό σταυρό, τόν ὁποῖο ἦταν ἀναγκασμένος νά κρατάει καί πού ἔπεσε σάν βάρος ἀπό πάνω του.

Καί ξέρουμε ὅτι γιά νά μὴν πεθάνει πρὶν φθάσει κᾶν στό ὕψος τοῦ Γολγοθᾶ, ἀνέθεσαν στόν Σίμωνα τόν Κυρηναῖο νά κουβαλήσει αὐτός γιά τόν ὑπόλοιπο δρόμο τό σταυρό. Ἐὰν προσθέσουμε ἀκόμη καί γιά τὰ ἀγκάθια πού εἶχε τό στεφάνι ἐκεῖνο πού σέ πολλά σημεία εἶχε τρυπήσει τό κεφάλι Του καί ὅλοι ὅσοι ἔχουν μιὰ πείρα ἀπό θάλαμο ἀτυχημάτων Νοσοκομείου, ξέρουνε πόσο ἰδιαίτερη τάση ἔχουν νά αίμορραγοῦν τραύματα στό τριχωτό τῆς κεφαλῆς. Αὐτό λοιπόν τό ἔξαιμο σῶμα, τό καταπονημένο σῶμα, καρφώθηκε ἐπάνω στό σταυρό.

Ἐὰν δοῦμε τώρα γιά τό θέμα τοῦ καρφώματος ἀκριβῶς τῶν ἄκρων πάνω στό σταυρό.

Ἀπό τήν παράδοση καί ἀπό τήν κοινή ἐντύπωση πιστεύουμε ὅτι τὰ καρφιά πέρασαν στίς παλάμες. Ὁμως ἀπό πειράματα πού ἔκανε ἕνας Γάλλος χειρουργός ὁ Barbet ἐπάνω σέ πτώματα, εἶδε ὅτι εἶναι ἀδύνατον ἕνα καρφί πού περνάει ἀνάμεσα στά κόκκαλα τῆς παλάμης νά συγκρατήσῃ τό ἀνθρώπινο σῶμα, ἀκόμη κι ἂν αὐτό στηρίζεται μέ καρφιά ἀπό τά πόδια. Κάτω ἀπό τό βάρος αὐτό, ἐάν περνοῦσαν ἀπό ἐκεῖ τὰ καρ-

φιά, τὰ καρφιά θά ἔσχιζαν τό δέρμα πού εἶναι στήν πρόσθια καί στήν ὀπίσθια ἐπιφάνεια τῆς παλάμης πέρα γιά πέρα ἀνάμεσα στά δάκτυλα καί ὁ Ἐσταυρωμένος θά ἔπεφτε μέ τό κεφάλι κάτω ἐνῶ θά τόν συγκρατοῦσαν μονάχα τὰ καρφιά μέ τὰ ὁποῖα ἦταν καρφωμένα τὰ πόδια του.

Ὁ ἴδιος χειροῦργος ἔδειξε ὅτι τό μόνο σημεῖο στά χέρια τοῦ ἀνθρώπου πού μπορεῖ νά στηρίζει σῶμα, ἄν περάσει ἓνα καρφί ἀπ' αὐτό, εἶναι ὁ καρπός, καί σέ ἐπανειλημένα πειράματα πού ἔκανε ἔδειξε ὅτι σέ ὅποιο σημεῖο τοῦ καρποῦ κι ἄν βάλουμε ἓν καρφί, αὐτό ὀδηγούμενο ἀπό τὰ ὀστά καί τούς συνδέσμους πού βρίσκονται ἐδῶ, θά περάσει ἀπό ἓνα ἀνατομικό χῶρο, γνωστό στους γιатρούς, πού λέγεται χῶρος τοῦ *destot*, ἀνάμεσα σέ δύο ὀστάρια τοῦ καρποῦ. Καί ἐκεῖνο πού εἶναι χαρακτηριστικό ἀπό μιά σειρά 12 παρομοίων πειραμάτων πού ἔκανε ὁ χειροῦργος αὐτός εἶναι δύο παρατηρήσεις του, ὅτι καί στά 2 χέρια κανένα κόκκαλο δέν τραυματίσθηκε ἢ δέν ἔσπασε ἀπό τήν ἥλωση τοῦ χεριοῦ. Γιά νά ἐπιβεβαιωθεῖ αὐτό πού λέει καί μέ ἄλλη μιά εὐκαιρία, ὅπως θυμᾶσθε, τό Εὐαγγέλιο, ὅτι δέν θά συντριβεῖ κανένα κόκκαλο.

Καί δεύτερον ὅτι ἀκριβῶς ἀπό τό χῶρο αὐτό σέ ἐπαφή μέ τό καρφί βρίσκεται ἓνα μεγάλο νεῦρο τοῦ χεριοῦ, τό μέσο νεῦρο, τό ὁποῖο σέ ὅλες τίς κακώσεις πού θά ὑποστεῖ πάνω στό σταυρό τό χέρι τοῦ Ἐσταυρωμένου θά βρίσκεται σέ ἀδιάκοπη ἐπαφή καί τριβή καί τραυματισμό ἀπό τό καρφί. Τώρα τό τί σημαίνει νά δέχεται καί ἓνα ἀπλό, ἐλαφρό ἐρέθισμα ἓνα νεῦρο,

τό έχουμε όλοι δοκιμάσει, όταν δεχθούμε σ' ένα σημείο στον άγκώνα μας, ένα κτύπημα. Έκείνο τό άφόρητο αίσθημα τής ήλεκτρικής έκκενώσεως καί τής παραλύσεως πού δοκιμάζουμε καί πού πραγματικά έπαναστατεί όλο τό είναι μας άπό τό έλαφρό κίνημα. Άς σκεφθούμε λοιπόν ότι όλη τήν ώρα τής σταυρώσεως ένα πολλαπλάσιο έρέθισμα πόνου συνόδευε τό μαρτύριο τής Σταυρώσεως. Επίσης γιά τό καρφί πού θά περάσει άπό τά πόδια βρέθηκε ότι καί αυτό πρέπει νά περάσει άπό ένα σημείο τών ποδιών καί δέν μπορεϊ παρά νά βρεϊ διέξοδο εκεί, καί αυτό είναι ανάμεσα στό δεύτερο καί στό τρίτο μετατάρσιο.

Όσα είπαμε μέχρι τώρα δέν είναι παρά ένα προανάκρουσμα, δέν είναι παρά μία μικρή άρχή του μαρτυρίου τής σταυρώσεως καί άκόμη δέν μπήκαμε στό αίτιο πού φέρνει τό θάνατο. Καί αυτό τό αίτιο πού φέρνει τό θάνατο έχει μεγάλη σημασία γιά τή συζήτησή μας, γιά τό άν δηλαδή ό Σταυρωμένος Χριστός πέθανε πάνω στό Σταυρό.

Γιά νά άντιληφθούμε τόν μηχανισμό του θανάτου θά πρέπει νά ύπενθυμίσουμε μερικά πράγματα. Σέ μερικές εικόνες παρουσιάζεται ότι οι δύο ληστές δέν είχαν καρφωθεί πάνω στό σταυρό, αλλά είχαν δεθει τά χέρια τους μέ σχοινί. Καμμιά παράδοση δέν ύποστηρίζει ότι κάτι τέτοιο συνέβη στους δύο ληστές πού σταυρώθηκαν μαζί μέ τόν Χριστό· αλλά τό ότι αυτό άπεικονίζεται, μαρτυρεϊ κάτι πού καί πολλοί ιστορικοί περιγράφουν· ότι δηλαδή μπορεϊ νά σταυρωθει καί νά πεθάνει ένας άνθρωπος, άν έχει έξαρτηθει πάνω στό

σταυρό, ὄχι μέ καρφιά, ἀλλά ἀπλῶς ἄν ἔχουν δεθεῖ τά χέρια του πάνω στό σταυρό.

Αὐτή ἡ ποινή ὀνομάζεται Aufbinden καί συνίσταται στό ὅτι ἔδεναν αὐτόν πού εἶχε τιμωρηθεῖ, ἔδεναν τά χέρια του ψηλά ἀπό ἕναν πάσσαλο, ἔτσι ὥστε νά μήν ἀκουμποῦν τά πόδια του πάνω στή γῆ. Σύντομα τό ἄτομο αὐτό παρουσίαζε φαινόμενα ἀσφυξίας. Οἱ ἀναπνευστικές του κινήσεις γινόταν ἐξαιρετικά δύσκολες καί ἐργώδεις. Τό αἷμα του συγκεντρωνόταν μέ μεγάλη πίεση στό κεφάλι του, οἱ φλέβες του πριζόταν, τό κεφάλι γινόταν ὅλο ὑπεραιμικό καί ὁ ἄνθρωπος σύντομα ἔφθανε σέ λιποθυμία καί ἄν δέν ἔκοβαν, δέν προλάβαιναν νά κόψουν τό σχοινί, μπορούσε καί νά πεθάνει.

Ἄς σημειώσουμε καί τό τραγικότατο, ὅτι καθώς ἀναφέρεται ἀπό τό ἱστορικό τοῦ Νταχάου ξαναθυμήθηκαν τότε καί ἐκεῖ οἱ Γερμανοί αὐτό τό μαρτύριο καί ἀναφέρονται ἀρκετές περιπτώσεις φρικιαστικές, ὅπου ἄνθρωποι πέθαναν καί θανατώθηκαν μέ τό μαρτύριο τοῦ Aufbinden. Μάλιστα ἀναφέρεται ὅτι κρεμοῦσαν καί ἕνα μικρό βάρος στά πόδια ὅταν ἤθελαν νά συντομεύσουν τό μαρτύριο αὐτό, πού τό περιέγραφαν κατάδικοι πού βρισκόταν δίπλα τήν ὥρα τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ, πού ὅταν φθάσει μέχρι τά τελικά του στάδια εἶναι ἀποτρόπαιο.

Τό πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου πραγματικά παραμορφώνεται ὅπως τοῦ κρεμασμένου, ὁ θώρακάς του διατείνεται σέ ἀφάνταστο βαθμό, τό κοιλιακό τοίχωμα δημιουργεῖ μιά βαθειά κοιλότητα, ὁ ἄνθρωπος περι-

βρέχεται από ιδρώτα τόσο, πού ὅπως λένε οἱ μάρτυρες πού ἦταν μπροστά, δημιουργοῦνταν μιά λίμνη μεγάλη ἀπό ιδρώτα κάτω ἀπό τά πόδια τοῦ δυστυχομένου αὐτοῦ καταδίκου.

Ἀποδεικνύεται λοιπόν ὅτι ὁ σταυρός φέρνει τόν ἄνθρωπο σέ μιά μεγάλη ἔλξη χάρις στό βάρος τοῦ σώματος πού τραβάει τό κορμί πρὸς τά κάτω ἀπό τά χέρια, μιά μεγάλη ἔλξη τῶν χειρῶν, τῶν μυῶν, τῶν βραχιῶνων, τῆς ὠμικῆς ζώνης καί τοῦ θωρακικοῦ τοιχώματος. Αὐτή ἡ ἔλξη βαστάει τό θώρακα σέ μιά συνεχῆ ἀναγκαστική θέση εἰσπνοῆς καίτοι ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά ἐκτελέσει ἐκπνευστικές κινήσεις. Καί ξέρουμε ὅτι οἱ ἐκπνευστικές κινήσεις γίνονται παθητικά ἀπό τό θώρακά μας. Ἀκριβῶς χωρίς καμμιά δύναμη, σάν μιά αὐτόματη ἐπάνοδο τοῦ μεταμορφωμένου ἀπό τήν εἰσπνοή θώρακος μέ τήν ὁποία γεμίζει ὁ θώρακας μέ ἀέρα καί ἔτσι μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος καί ἀνανεώνει τόν ἀέρα στίς κυψελίδες του καί ὀξυγονώνει τό αἷμα του καί μπορεῖ καί συνεχίζει καί ἐπιβιώνει.

Στήν κατάσταση ἐξαρτήσεως ἀπό τά χέρια, στήν κατάσταση τῆς σταυρώσεως, ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται σ' ἓνα μεγάλο, πολύ μεγάλο περιορισμό τῆς ἀναπνοῆς του, σάν καί ἐκεῖνο πού θά βρισκόταν ἐάν εἶχε δεθεῖ μέ ἓνα πολύ σφικτό θώρακα ἢ ἐάν εἶχε πλακώσει τόν θώρακά του μέ ἓνα πολύ μεγάλο βάρος. Δέν μπορεῖ νά γεμίσει πάλι μέ ἀέρα, ὥστε ὁ θάνατος ἀπό τή σταύρωση ὀφείλεται κυρίως σέ ἀσφυξία.

Κατά δεύτερο λόγο, ἐπειδή δημιουργεῖται αὐτή ἡ

μεγάλη πίεση μέσα στο θώρακα είναι αδύνατο να παροχετευθεί, να κατέβει προς την καρδιά, τό αίμα που βρίσκεται στο κεφάλι. Γι' αυτό και η μεγάλη συμφόρηση αίματος στο κεφάλι των ανθρώπων αυτών, των σταυρωμένων. Εάν δεν είχε κάποια άλλη διέξοδο, αν δεν έβρισκε κάποια άλλη διέξοδο, για να μπορέσει να απαλλάξει τό κεφάλι του από αυτή την πληθώρα αίματος θά πέθαινε πάρα πολύ σύντομα πάνω στο σταυρό.

Όμως ο σταυρωμένος βρίσκει μιά διέξοδο. Καί αυτή είναι να στηρίξει τό κορμί του πιέζοντας τά πόδια του πάνω στά καρφιά μέ τά όποια είναι καρφωμένα. Έτσι ανυψώνεται λίγο ο θώρακας, σταματάει ή έξαρτηση του βάρους από τά χέρια καί από τούς ώμους, ανακουφίζεται τό θωρακικό τοίχωμα, μπορεί καί αναπνέει πάλι, κατεβαίνει πάλι τό αίμα από τό κεφάλι καί ο άνθρωπος συνέρχεται. Όμως ή κούραση, την όποια έχει δεν του επιτρέπει να καταβάλλει αυτή την μυϊκή προσπάθεια, ώστε να στηρίζει όλο τό βάρος του σώματός του από τό καρφί τό όποιο έχει περάσει από τά πόδια του. Έτσι εξαντλημένος ξαναπέφτει πάλι στην πρώτη θέση, για να ξαναρχίσει πάλι ή άσφυξία μέχρις ότου μετά από μιά διαδοχική σειρά από τέτοιες προσπάθειες εξαντληθεί, μείνει στην στάση της έξαρτησεως καί πεθάνει από άσφυξία.

Πραγματικά είναι ένα σατανικό σχέδιο θανατώσεως ο σταυρός καί γι' αυτό καί οί Ρωμαίοι τόσο πολύ ικανοποιούνταν, μέσα σε κείνη τή βάρβαρη έπιθυμία τους να βλέπουν τόν άνθρωπο να βασανίζεται, από

τήν θέα σταυρωμένων ανθρώπων. Καί γι' αὐτό, ἐπειδή ἦταν τόσο ἄθλιος ὁ θάνατος, στή Ρωμαϊκή νομοθεσία αὐτός ὁ θάνατος, ὀρίζεται νά χρησιμοποιεῖται μονάχα στους δούλους καί τούς προδότες.

Ὁ Κικέρων, πού εἶχε παρακολουθήσει θάνατο πάνω στό σταυρό, τόν ὀνομάζει· «*Cruderissimum et deterrimum Supplicium*», δηλαδή τό πλέον φρικτό βασανιστήριο τό ὁποῖο εἶχε ποτέ παρακολουθήσει. Τώρα σέ περιπτώσεις ὅπου γιά κάποιο λόγο ἤθελε ὁ ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος νά συντομεύσει τήν ἐπέλευση τοῦ θανάτου, τί ἔκανε; Μέ ἓνα ἰσχυρό κτύπημα, διέταξε νά σπάσουν οἱ κνήμες τοῦ σταυρωμένου καί ἔτσι, ἀφοῦ πιά βρισκόταν ὁ σταυρωμένος σέ ἀδυναμία νά στηρίξει τό βᾶρος τοῦ σώματός του στά πόδια του καί νά ἀνακουφίσει τό θώρακά του καί νά μπορέσει νά ἀναπνεύσει, ἀναγκαζόταν πλέον νά ἐξαρτηθεῖ ὅλο τό βᾶρος, ὅπως εἶπαμε, τοῦ κορμιοῦ του ἀπό τά χέρια του καί νά πεθάνει μέσα στήν ἀσφυξία. Καί αὐτό ἦταν ἡ εἰδική χαριστική βολή τήν ὁποία ἐπεφύλασαν οἱ ἔμπειροι Ρωμαῖοι ἐκτελεστές στους καταδικασμένους σέ σταύρωση. Καί γι' αὐτό εἶδατε ὅτι τούς δύο ληστές πού ζοῦσαν ἀκόμη τούς ἐκτέλεσαν μέ τή χαριστική αὐτή βολή, τούς ἔσπασαν τά πόδια. Ὅταν λέει, πῆγαν στόν Χριστό, εἶδαν πώς εἶχε ἤδη πεθάνει.

Τώρα ἐδῶ πρέπει νά προσέξουμε πολύ. Εἶναι δυνατόν ἓνας ἀξιωματικός ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος, πού ἀσφαλῶς εἶχε δεῖ πολλές θανατώσεις μέ σταύρωση, εἶναι δυνατόν νά ἀπατηθεῖ;

Εἶναι δυνατόν ἐκείνη τήν ὥρα νά βρῖσκεται σέ νεκροφάνεια τό ἄτομο; Εἶναι πασίγνωστο ὅτι οἱ νεκροφάνειες δέν συνοδεύονται ἀπό ἄπνοια ἀλλά μονάχα ἀπό φαινομενική ἄπνοια.

Ἐάν πραγματικά δέν γίνονται ἀναπνευστικές κινήσεις εἶναι ἀδύνατο νά ζήσει ὁ ἄνθρωπος περισσότερο ἀπό 3-6 λεπτά, ἐφ' ὅσον τό αἷμα δέν ὀξυγονώνεται στούς πνεύμονες. Εἶναι ὅμως δυνατόν νά γίνονται ἀνεπαίσθητες ἀναπνευστικές κινήσεις στόν σταυρό, τήν ὥρα πού γιά νά ἀναπνεύσει ὁ ἄνθρωπος, πρέπει νά κάνει μιά ἐργώδη προσπάθεια γιά νά κινήσει γιά λίγα ἑκατοστά ἀέρος μέσα καί ἔξω ἀπό τούς πνεύμονές του; Εἶναι δυνατόν ἐκείνη τήν ἐργώδη προσπάθεια νά μὴν τήν ἀντιληφθεῖ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θά πλήρωνε μέ τή ζωή του, ἐάν ἕνας κατάδικος παρουσιαζόταν ὅτι δέν εἶχε πράγματι πεθάνει, ἐνῶ ἦταν καταδικασμένος σέ θάνατο; Ἀλλά ἴσως ἐδῶ ἔμενε σέ κάποιο πνεῦμα πού πεισματικά στέκει στήν ἀμφιβολία, μιά πεισματώδης ἄρνηση. Εἶναι δυνατόν ὡραῖα.

Ὁ Κεντριών, ὁ ἑκατόνταρχος δέν ἀρκέσθηκε σ' αὐτήν τήν πεισματική γι' αὐτόν ἀπόδειξη, ἀλλά ἐξέτελεσε πάνω στό σταυρωμένο σῶμα μιά ἄλλη, τήν κλασσική μορφή τῆς χαριστικῆς βολῆς, πού εἶχαν οἱ Ρωμαῖοι γιά ὅλους τούς καταδίκους σέ θάνατο, ἀσχετῶς μέ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο θά ἐκτελοῦνταν ἡ θανάτωση, δηλαδή τήν λόγχιση τῆς πλευρᾶς. Αὐτό πραγματικά εἶναι ἕνα θανάσιμο κτύπημα. Μέ ὅλη τήν δύναμη πού ἕνας γυμνασμένος στρατιώτης μπορεῖ νά κτυπήσει σχεδόν ἐξ' ἐπαφῆς μέ τήν λόγχη πού ἦταν

στήν ἄκρη τοῦ δόρατός του, τήν κοφτερή ἐκείνη λόγχη, νά κτυπήσει ἓνα σῶμα, ὁ Ρωμαῖος στρατιώτης ἔβαλε βαθειά στόν θώρακα τοῦ Χριστοῦ μας τή λόγχη του.

Καί δέν ἔβαλε ἀπλῶς τή λόγχη, ἀλλά εὐθέως ἔρρευσε ὕδωρ καί αἷμα. Τώρα ποιά εἶναι ἡ μεγάλη δογματική σημασία τοῦ ὕδατος καί τοῦ αἵματος δέν θά τό συζητήσουμε ἐδῶ. Καί δέν εἶναι θέμα πού ἀρμόζει σέ μένα, ἓνα γιατρό, σάν ἓνα ἐπιστήμονα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν πού πρέπει νά τό ἀναλύσω. Ὅμως θά πρέπει νά ποῦμε ὅτι γιά νά τρέξει αἷμα θά πρέπει ἀσφαλῶς νά τρύπησε αὐτή ἡ λόγχη ἢ τήν καρδιά ἢ ἓνα μεγάλο ἀγγεῖο. Νά ποῦμε ἀκόμη ὅτι ἐάν ὁ Χριστός μας ζοῦσε, ἀπό ὅπου καί ἄν προερχόταν αὐτό τό αἷμα, θά ἦταν μιά συνεχῆς ροή, ροή μέ σφύξεις, ἡ ὁποία θά μαρτυροῦσε τήν παρουσία ζωῆς. Ὅμως μετά ἀπό ἐκείνη τήν ροή ὕδατος καί αἵματος δέν παρουσιάσθηκε πλέον τίποτε ἄλλο καί ἰδίως ἓνα τόσο μεγάλο τραῦμα δέν προκάλεσε καμμιά ἀντίδραση. Ἀντιθέτως ἐπιβεβαίωσε ἡ ἔλλειψη αὐτή τῆς ἀντιδράσεως στόν Κεντιρίωνα τήν ἤδη ὑπάρχουσα βεβαιότητα ὅτι ὁ Χριστός πέθανε.

Δέν εἶναι λοιπόν δυνατή ἡ νεκροφάνεια πάνω στό σταυρό, δέν εἶναι δυνατή ἡ νεκροφάνεια μπροστά σ' ἓνα τόσο μεγάλο τραῦμα, κατά τό ὁποῖο πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι ἡ εἴσοδος μιᾶς λόγχης μέσα στό θώρακα, δέν προκάλεσε μονάχα τήν τρώση μεγάλων ὀργάνων κυκλοφορίας, ὅπως τήν καρδιά καί τῶν μεγάλων ἀγγείων, ἀλλά ὅπωςδήποτε προκάλεσε μιά κατά-

σταση πού τή γνωρίζουν ὅσοι ἔχουν κάποια σχέση μέ τήν Ἱατρική, τόν πνευμοθώρακα, δηλαδή, τήν εἴσοδο ἀέρος ἀτμοσφαιρικοῦ ἔξω ἀπό τούς πνεύμονες, ἕνα φαινόμενο πού ὅπως γνωρίζουμε εἶναι ἀσυμβίβαστο μέ τήν ἐπιβίωση.

Ἐνας ἀνοιχτός πνευμοθώρακας δέν ἐπιτρέπει τήν ἀναπνοή, ἀκόμη κι ἂν ὁ ἄνθρωπος βρισκόταν στό κρεβάτι του ἀκόμη κι ἂν δέν ὑπῆρχε ἄλλος ἐπιβαρυντικός παράγοντας γιά τήν ἀναπνοή του - ὅπως εἶδαμε ἦταν πλέον ἀνύπαρκτη ἡ ἀναπνοή του - ἀκόμη καί ἂν δέν ὑπῆρχε τίποτε ἄλλο, ἕνα τέτοιο μεγάλο τραῦμα στόν θώρακα θά εἶχε καταργήσει τήν ἱκανότητα τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος νά ἐκτελεῖ τό ἔργο του καί θά εἶχε θανατώσει μέσα σέ λίγα λεπτά τόν ἄνθρωπο αὐτό.

Ἄς ποῦμε ἀκόμη καί κάτι ἄλλο, ὅτι μετά ἀπό αὐτή τή διαπίστωση τοῦ θανάτου ἀπό τόν Κεντιρίωνα δέν κατέβασαν ἀμέσως τόν Χριστό ἀπό τόν Σταυρό. Κατεβαίνει ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπό Ἀριμαθαίας ἀπό τόν Γολγοθά πού ἦταν παρών, μέχρι τό πραιτώριο. Πάει, βρίσκει τόν Πιλάτο καί τοῦ ζητεῖ τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Πιλάτος θαύμασε «εἶ ἤδη ἀπέθανε» γιά νά μᾶς ἔχει καί μᾶς πληροφορημένους ἀπόλυτα ὅτι ὅταν πέθανε καί κάλεσε τόν Κεντιρίωνα, ὁ ὁποῖος πλέον αὐτή τήν πεποίθησή του δέν τήν ἐπισφραγίζει μονάχα μέ τό ὅτι ἔφυγε ἀφήνοντας τόν Χριστό πεθαμένο, ἀλλά καί μέ τό ὅτι διαβεβαίωσε τήν ἡγεμόνα, ὅτι πραγματικά πέθανε. Καί ἀφοῦ λέει τό διαβεβαίωσε τότε τρίτος δρόμος· πρῶτος τοῦ Ἰωσήφ πρὸς τόν Πιλάτο, δεύτερος

του ἀγγελιαφόρου πρὸς τὸν Κεντιρίωνα, τοῦ Κεντιρίωνα πρὸς τὸν Πιλάτο, τρίτος δρόμος ξαναανεβαίνει ὁ Ἰωσήφ φέρνοντας μαζί του καὶ τὴν σινδόνη καὶ τότε μονάχα γίνεται αὐτὴ ἡ ἀποκαθήλωση, πρᾶγμα πού δίνει ἄνετο καιρὸ σέ ὅλους αὐτοὺς τοὺς μηχανισμούς τοῦ θανάτου καὶ ἐάν ἀκόμη, πρᾶγμα λογικῶς ἀδύνατο, θετικῶς ἀπαράδεκτο, καὶ ἐάν ἀκόμη αὐτοὶ οἱ μηχανισμοὶ δέν εἶχαν προκαλέσει τὸν θάνατο, νὰ τὸν προκαλέσουν στό διάστημα αὐτό.

Καί τώρα ἀρχίζει ἡ διαδικασία τῆς ταφῆς, ἡ ὁποία μᾶς λέει τό εὐαγγέλιο, ἔγινε ἀπό τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸν Νικόδημο καὶ τοὺς ἄλλους πού βρισκόταν ἐκεῖ, καθὼς ἦταν «ἔθος» στοὺς Ἰουδαίους. Βρίσκουμε μέσα στό «ταλμούδ» ὅλη τὴ διαδικασία τῆς ταφῆς, ἡ ὁποία γιὰ νὰ ἀποτρέψει προφανῶς τό ἐνδεχόμενο τῆς νεκροφάνειας περιεῖχε καὶ τό νὰ βάλουν ἐπὶ 15 λεπτά ἕνα φτερό μπροστά ἀπὸ τὰ ρουθούνια τοῦ πεθαμένου γιὰ νὰ βεβαιωθοῦν ὅτι δέν κουνάει ἡ ἀναπνοὴ τοῦ ἀνθρώπου αὐτό τό φτερό. Καί ἀφοῦ τὸν ἐτοίμασαν, ἔβαλαν γύρω του σινδόνη ἢ τὰ ὀθόνια καὶ τὸν κάλυψαν ἀπὸ πάνω καθὼς ἦταν τό ἔθιμο ἀκριβῶς στοὺς Ἰουδαίους καὶ πάνω σέ ὅλα αὐτὰ τὰ ὑφάσματα ἔριξαν 32 κιλά (100 λίτρα) ἀπὸ μείγμα σμύρνας καὶ τῆς ἀλόης, δύο ἀρωματικῶν οὐσιῶν, πού καθὼς ἀνακατεύονται παίρνουν ἕνα παχύρευστο κολλῶδες σχῆμα μέ τό ὁποῖο διαποτίζουν κατὰ ἕνα τρόπο τελείως ἀεροστεγῆ - ὅταν μάλιστα ρίχνουν 32 κιλά - ἀπὸ ὅλες τίς πλευρὲς τό πτῶμα πού περιβάλλεται ἀπὸ τὰ ὑφάσματα. Ὡστε ἐάν ὑποτεθεῖ ὅτι ἕνα ὑγιέστατο ἄτομο εἶχε περι-

τυλιχθεῖ μέ τό σεντόνι ἀπό παντοῦ καί μέ τά ὀθόνια καί εἶχε περιβραχεῖ τό σεντόνι αὐτό μ' αὐτήν τήν κολλώδη καί ἀδιαπέραστη οὐσία, πού τόσο ἄφθονα ἔπεφτε πάνω του, θά εἶχε πεθάνει ἀπό ἀσφυξία. Ὡστε καί ἂν ξεχάσουμε ὅλες τίς ἄλλες πολυάριθμες αἰτίες, πού κάθε μιά ἀπό αὐτές ἀρκεῖ νά προκαλέσει τόν θάνατο, ἔχουμε τώρα ἐδῶ, μέσα στόν τάφο, μιά πρόσθετη αἰτία θανάτου, πού εἶναι ἡ ἀσφυξία ἀπό τήν σμύρνα καί τήν ἀλόη.

Τόν 18ο αἰῶνα ὁ πρῶτος πού παρουσίασε τά ἐπιχειρήματα τῆς νεκροφάνειας ἦταν ὁ Venturino. Δέχθηκαν οἱ ὀρθολογιστές ὅτι ἡ σμύρνα καί ἡ ἀλόη ἀναζωογόνησαν μέ τό ἄρωμά τους ἕναν ἄνθρωπο πού βρισκότανε ἀσφαλῶς κατατραυματισμένος, ἔξαιμος, ἀφυδατωμένος, ἀκίνητος, σέ λιποθυμία, σέ κωματώδη κατάσταση, ἂν δέν ἦταν πεθαμένος, πράγμα ἀδιανόητο. Ἐάν ἡ σμύρνα καί ἡ ἀλόη εἶχαν τέτοιοι ἀποτελεσμα, ἐμεῖς οἱ γιατροί ἀντί νά χρησιμοποιοῦμε χίλιες δυό μεθόδους, ἐνέργειες καί ἐξετάσεις γιά νά σώσουμε τούς βαρειά τραυματισμένους δέν εἶχαμε παρά νά τούς δώσουμε νά μυρίσουν σμύρνα καί ἀλόη καί ἀμέσως νά ἀναζωογονηθοῦν. Ἡ σμύρνα καί ἡ ἀλόη ἦταν ἕνας πρόσθετος λόγος θανάτου, μιά πρόσθετη αἰτία, ἕνα τελικό ἐπιχείρημα γιά ὅλους ἐκείνους πού ἀμφιβάλλουν.

Ἄλλά ἄς προεκτείνουμε μέ ἕνα πεισματικό καί ἑωσφορικό τρόπο τήν ἀμφιβολία μας καί πέρα ἀπό δῶ καί ἄς ποῦμε ὅτι πραγματικά ἦταν νεκροφάνεια καί ἄς ποῦμε ὅτι πραγματικά δέν εἶχε πεθάνει ὁ Χριστός

καί ἄς ποῦμε ὅτι δέν παρουσιάσθηκε ἀνάσταση, ἀλλά ὅτι σηκώθηκε τήν Τρίτη ἡμέρα καί ἄρχισε νά βαδίζει.

Πῶς, σᾶς παρακαλῶ, μπόρεσε νά ἀπαλλαγεῖ ἀπ' αὐτό τό σφικτό κλοιό τῶν ἐνδυμάτων, τῶν ρούχων τῶν ὑφασμάτων πού τόν περιέβαλλαν; Πῶς μπόρεσε νά ἀποκυλήσει τό βαρύ λίθο μέ τόν ὁποῖο σφράγισε ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπό Ἀριμαθαίας τόν τάφο, τόν βαρύ λίθο, τόν ὁποῖο τρεῖς γυναῖκες πηγαίνοντας τό πρωί τῆς Κυριακῆς, διερωτοῦνταν ποιός θά τίς βοηθήσει νά τόν κυλήσουν; Καί τέλος πάντων, αὐτό τό κατατραυματισμένο, τό ἐξαντλημένο σῶμα, ἐάν ὑποτεθεῖ πῶς θά σηκωνόταν, ἐάν ὑποτεθεῖ πῶς θά κυλοῦσε τόν λίθο, ἀσφαλῶς μετά ἀπό λίγα βήματα θά ξανάπεφτε κάτω σέ μιᾶ ἀθλία κατάσταση καί δέν θά μπορούσε νά συνέλθει καί νά σταθεῖ στά πόδια του, παρά μετά ἀπό μιᾶ πολύμηνη θεραπεία, ἀκόμη κι ἂν εἶχε τά μέσα, τά ὁποῖα σήμερα ἔχουμε γιά νά κάνουμε τήν ἐντατική θεραπεία τῶν ἀνθρώπων πού βρίσκονται πάρα πολύ κοντά στον θάνατο.

Εἶναι πραγματικά ἔτσι οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ;

Καί ἐδῶ πρέπει νά τονίσουμε ὅτι δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς πληροφορία, τό ὅτι εἶδαν τόν Χριστό ὑγιέστατο ὅλοι ἐκεῖνοι στούς ὁποίους ἐμφανίσθηκε, ἀλλά εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιά νά ὑπάρχει τό Εὐαγγέλιο. Γιατί ἀπό τήν ὑγεία ἀπό τήν ὁποία ἔσφυζε τό σῶμα, πείσθηκαν αὐτοί οἱ δύσπιστοι, ὅπως θά δοῦμε, ὅτι πραγματικά ἀναστήθηκε. Ἄντί νά σέρνεται, λοιπόν, καί νά λιποθυμάει αὐτό τό σῶμα, πού πραγματικά προκαλοῦσε οἶκτο καί ἀηδία ἀπό τά βασανιστήρια

πού είχε περάσει, έχουμε μια εμφάνιση ανθρώπου πού ήταν γεμάτος σφρίγος, πού ακτινοβολούσε την επιβολή, την ειρήνη, την άνεση, ένα σώμα πού περπατάει τόσο γρήγορα ώστε να κατορθώνει να φθάσει δυό ανθρώπους πού βάδιζαν αρκετά χιλιόμετρα μακριά από την Ίερουσαλήμ και πού προπορευόταν από αυτό και τους έφθασε και συνοδοιπόρησε μαζί τους για άλλη μια μεγάλη απόσταση μέσα στο σούρουπο. Όστε πρόκειται πραγματικά για εμφανίσεις ανθρώπου πού βρίσκεται σε απόλυτη υγεία και δύναμη.

Όστε τό ότι πέθανε ο Χριστός πάνω στο σταυρό, τό ότι είναι αδύνατο παρά να παραδεχθούμε ότι οί εμφανίσεις του είναι εμφανίσεις ανθρώπου πού αναστήθηκε μετά από τό μαρτύριο του σταυρού, αυτό έχει θετικώτατα πλέον αποδειχθεί στην Ίατρική Ήπιστήμη.

Β. Τώρα έρχόμαστε στην δεύτερη κατηγορία άμφισβητήσεων. Στο άν οί εμφανίσεις αυτές ήταν πραγματικές.

Άν ή περιγραφή και ή μαρτυρία μέσα στην Άγία Γραφή, για τίς εμφανίσεις αυτές είναι αξιόπιστες. Τώρα, έδω, χρειαζόμαστε και μπαίνουμε στην περιοχή μιās άλλης έπιστήμης, τής νομικής έπιστήμης, ή όποία είναι έπιστήμη πού μέ μεγάλη ακρίβεια, μέ μεγάλη λογική προσοχή, μελετάει την αξιοπιστία τών ένδειξεων. Διότι, προκειμένου να αποδώσει ευθύνες, προκειμένου να άπαγγείλει κατηγορίες και να εκφράσει καταδίκες, στηρίζεται άδιάκοπα σε ένδείξεις

καί μαρτυρίες. Γι' αυτό λοιπόν ἔχει μέ πολύ λεπτό ἠθμό καί μεγάλη λογική αὐστηρότητα ξεκαθαρίσει ποιές μαρτυρίες εἶναι ἀξιόπιστες καί ποιές δέν εἶναι καί πότε μιά μαρτυρία καί μιά ἔνδειξη εἶναι δυνατόν νά ἀμφισβητηθεῖ.

Τώρα θά πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἐάν οἱ μαρτυρίες γιά τίς ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ πού ὑπάρχουν μέσα στά Εὐαγγέλια καί στήν πρώτη πρός Κορινθίους ἐπιστολή τοῦ Παύλου, ἐάν οἱ μαρτυρίες αὐτές δέν ἀνταποκρίνονται πρός τήν πραγματικότητα, θά εἶναι ἀποτέλεσμα δύο εἰδῶν παρεκκλίσεων ἀπό τήν ἀλήθεια.

Ἡ θά πρόκειται περί ψευδαπάτης ἢ ψευδαισθήσεως ἢ θά πρόκειται περί ἀπάτης.

Ἄς πάρουμε τώρα μία - μία τίς δύο ἀμφισβητήσεις.

Ἄς πάρουμε πρῶτα τό ἐνδεχόμενο τῶν ψευδαισθήσεων.

Οἱ ψευδαισθήσεις θά μᾶς ἀναγκάσουν τώρα νά ξαναγυρίσουμε πάλι στήν ἰατρική. Γιατί οἱ ψευδαισθήσεις εἶναι ἓνα φαινόμενο πού ἡ ἰατρική τό ἔχει ἐπί χρόνια πολλά καί ἐπί χιλιάδες περιπτώσεων μελετήσκει καί οἱ ψευδαισθήσεις ἐμφανίζονται στόν ἄνθρωπο μέ ὀρισμένους τρόπους. Ἄς ἀναφέρουμε μερικούς ἀπό τούς τρόπους αὐτούς.

Πρῶτα - πρῶτα τά ἄτομα τά ὁποῖα βλέπουν ὄραματα καί ἔχουν ψευδαισθήσεις ἀποτελοῦν μιά ὀρισμένη κατηγορία ἀνθρώπων πού ἔχουν τήν προδιάθεση γι' αὐτές. Οἱ ψευδαισθήσεις ἀποτελοῦν μιά προέκταση τῶν διαθέσεων τους καί ἀφοροῦν σέ γεγονότα πού ἡ

πραγματοποίησή τους επιθυμείται πολύ έντονα από τὰ άτομα αυτά. Στο πρώτο λοιπόν πρέπει νά υπάρχει μιὰ προδιάθεση. Τό δεύτερο είναι ὅτι τὰ άτομα αυτά ἀνήκουν σ' ἕνα ὀρισμένο τύπο ἀνθρώπων πού εἶναι ἐπιρρεπεῖς στίς ἐκδηλώσεις αυτές. Ἐπίσης, ἐάν πολλά άτομα βλέπουν ψευδαισθήσεις, οἱ ψευδαισθήσεις αυτές ἔχουν διαφορετικό περιεχόμενο καί χαρακτήρα πού σχετίζεται μέ τόν ψυχικό κόσμο, τόν χαρακτήρα, τίς ἐμπειρίες πού χαρακτηρίζει τό κάθε ἕνα. Ἐχουν λοιπόν διαφορετική μορφή καί διαφορετικό περιεχόμενο. Ἐπίσης αυτές οἱ ψευδαισθήσεις παρουσιάζονται σέ κατάλληλη ὥρα καί τόπο. Σέ περιστάσεις δηλαδή ὅπου ὑποβάλλουν τόν ἄνθρωπο γιά τίς ψευδαισθήσεις αυτές. Τέλος ἐάν οἱ ψευδαισθήσεις αυτές ἔχουν τήν τάση νά ἐπαναλαμβάνονται, τότε ἡ ἐπάνοδος τους παρουσιάζεται ἐπί πολύ χρονικό διάστημα.

Ἄς δοῦμε τώρα, ἀκολουθοῦν οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ, ἔστω καί ἕνα ἀπό τούς βασικούς αὐτούς κανόνες, οἱ ὁποῖοι χαρακτηρίζουνε τίς παθολογικές ψευδαισθήσεις τῶν ἀνθρώπων;

Πρῶτα ἀπ' ὅλα, ἐκεῖνοι στούς ὁποίους ἐμφανίσθηκε ὁ Χριστός εἶχαν πράγματι προδιάθεση γιά νά δοῦν τόν Χριστό ἀναστημένο; Κάθε ἄλλο. Ὅχι μονάχα ἦταν καταπτοημένοι, ὄχι μονάχα ἦταν βέβαιοι ὅτι ἡ ὑπόθεση τελείωσε, ἀλλά καί ὅταν ἀκόμα ἔφθασαν ἐπανελημμένα μηνύματα ἀπό πρόσωπα ἀξιόπιστα, ἀπό πρόσωπα πού ζοῦσαν ἀνάμεσά τους καί τούς βεβαίωσαν ὅτι εἶδαν τόν Χριστό ἀναστημένο, ἐκεῖνοι ἀρνήθηκαν νά πιστέψουν ὅτι ἦταν ἀληθινές οἱ ἐμφανίσεις

αυτές, ότι πραγματικά ο Χριστός αναστήθηκε. Όσοι λοιπόν, όχι μόνο δεν ήταν προδιατεθειμένα τά πρόσωπα αυτά για ψευδαισθήσεις, αλλά ήταν και αρνητικά προδιατεθειμένα για να πιστέψουν ότι είναι δυνατόν να δούν τον Χριστό.

Τώρα, είπαμε, ότι τά πρόσωπα πού παθαίνουν ψευδαισθήσεις ανήκουν σ' ένα όρισμένο τύπο. Καί μάλιστα τύπο έπιρρεπή προς τέτοιες έκδηλώσεις. Άς δοϋμε, τώρα, ανήκουν σ' ένα όρισμένο τύπο τά πρόσωπα αυτά; Τά πρόσωπα αυτά τά γνωρίζουμε απ' τά ίδια τά γραπτά τους και τίς άφηγήσεις τους. Κατ' άρχήν είναι πρόσωπα πού δεν έχουν φαντασιώσεις.

Άς πάρουμε τόν τελώνη Ματθαΐο.

Άνθρωπο πού πέρασε όλη του τή ζωή πάνω σέ λογαριασμούς. Τόν Ματθαΐο πού τό Εϋαγγέλιο του είναι γεμάτο από ρεαλισμό, πού δεν έχει τίποτε τό ποιητικό, πού δεν έχει τίποτε τό λυρικό, πού είναι μιά πολλή προσεκτική παράθεση γεγονότων, μέ λεπτομέρειες έξαιρετικά πραγματικές, έξαιρετικά ρεαλιστικές.

Άς πάρουμε τόν Θωμά.

Ο Θωμάς καθόλου ασφαλώς δεν ανήκει στην κατηγορία των ανθρώπων πού βλέπουν ψευδαισθήσεις. Είναι ο άνθρωπος πού όταν οι 10 μαθητές, πού είχε περάσει μαζί τους 3 χρόνια άδιάκοπης ζωής, τόν βεβαιώνουν όμόφωνα ότι είδαν τόν Χριστό, άρνεϊται και λέει: «Δέν θά πιστέψω όχι, όχι άν τόν δω, αλλά έάν δεν άγγίξω τόν Χριστό και μάλιστα άκριβώς στό σημείο του σώματός του πού μαρτυρεί ότι πέθανε». Είναι αυτός ένας τύπος ανθρώπου προδιατεθειμένος

γιά ψευδαισθήσεις;

Καί ὁ Παῦλος. Ὁ διώκτης Παῦλος.

Ὁ Παῦλος ὁ ὁποῖος κυριολεκτικά θέριζε τήν ἐκκλησία καί κάθε ἄνθρωπο πού ἤθελε νά πεῖ ὅτι ὁ Χριστός ἀναστήθηκε, ἦταν ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος γιά νά δεῖ καί γιά νά ἀκούσει τόν ἀναστημένο Χριστό, τή στιγμή ἀκριβῶς πού βρισκόταν στό ἀποκορύφωμα τῆς μανίας του ἐναντίον τῆς ιδέας ὅτι ὁ Χριστός ἀναστήθηκε;

Βλέπουμε λοιπόν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι στούς ὁποίους συνέβησαν οἱ ἐμφανίσεις αὐτές, ἦταν ἄνθρωποι μέ διαφορετικό χαρακτήρα, μέ διαφορετικό τύπο, μάλιστα μέ τύπο ξένο πρὸς τήν ἐμφάνιση τῆς ψευδαισθήσεως. Καί ἀκόμη ξέρουμε πῶς ἐμφανίσθηκε σέ 500 ἀνθρώπους ταυτοχρόνως. Καί οἱ ἄνθρωποι αὐτοί πίστεψαν πῶς τόν εἶδαν στήν μεγάλη τους πλειονότητα. Εἶναι δυνατόν 500 πρόσωπα νά ἀνήκουν ὅλα ἢ σχεδόν ὅλα στόν τύπο τοῦ ἀνθρώπου πού βλέπει ψευδαισθήσεις;

Τώρα εἶπαμε ἐπίσης ὅτι ἂν πολλά πρόσωπα βλέπουν ψευδαισθήσεις, οἱ ψευδαισθήσεις αὐτές ἔχουν χαρακτήρα ἀνάλογο πρὸς τήν προσωπικότητα τοῦ καθενός. Καί γνωρίζουμε πολύ καλά, ὅπως θά ἦταν καί ἐπόμενο νά τό περιμένουμε ὅτι τά πρόσωπα τοῦ περιβάλλοντος τοῦ Χριστοῦ, εἶχαν πολύ διαφορετικούς χαρακτήρες. Ἐνας μέ στοιχειώδη ἔτσι ψυχολογική προσοχή, ἀντιλαμβάνεται τίς μεγάλες διαφορές πού ὑφίσταντο, τίς βασικές, θεμελιώδεις διαφορές χαρακτῆρος πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στόν ἀπόστολο Πέτρο, στόν ἀπόστολο Παῦλο καί στόν εὐαγγελιστή Ἰωάννη.

Οἱ διάφοροι χαρακτήρες τοῦ Εὐαγγελίου, τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ἀποτελοῦν ἓνα φᾶσμα πού μποροῦμε νά ποῦμε ἀντιπροσωπεύει περίπου ὅλους τούς ἀνθρωπίνους τύπους. Ἐν τούτοις ὅλοι τους δέχονται καί παραδέχονται ὅτι ὁ Χριστός εἶχε τήν ἴδια ἐμφάνιση καί τό μίλημά του ὅταν τούς μίλησε, εἶχε ἀκριβῶς τό ἴδιο περιεχόμενο. Ὅλοι συμφωνοῦν ἀπολύτως γιά τό ὅ,τι εἶδαν καί γιά τό ὅ,τι ἄκουσαν. Καί αὐτό εἶναι ἀντίθετο πρὸς τήν ἰδέα ὅτι οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ θά ἦταν ψευδαισθήσεις. Εἶπαμε ἀκόμη ὅτι οἱ ψευδαισθήσεις παρουσιάζονται σέ κατάλληλους ὑποβλητικούς τόπους καί χρόνους καί ὥρες καί ἡμέρες.

Ἐδῶ βλέπουμε ὅτι δέν ὑπάρχει καμμιά ὁμοιότητα. Ἄλλοτε καί συνήθως ὁ Χριστός ἐμφανίζεται στό φῶς τῆς ἡμέρας. Ἐμφανίζεται ἐπί πολλῆ ὥρα, μέρα μεσημέρι, ἀπόγευμα καί περπατάει στούς ἀγρούς ἐπί ὥρες, ἐμφανίζεται στόν κῆπο τοῦ νεκροταφείου τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐμφανίζεται στό ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἐμφανίζεται σ' ἓνα μικρό λόφο, σέ πολλούς ἀνθρώπους. Ἐμφανίζεται σ' ἓνα δωμάτιο ὅπου ἦταν κλεισμένοι οἱ μαθητές. Ἐμφανίζεται δίπλα στή λίμνη τῆς Τιβεριάδος ὅπου ἔγινε ἡ δεύτερη θαυμαστή ἀλιεΐα. Καθόλου ὁμοιοι λοιπόν οἱ τόποι αὐτοί καί καθόλου ὑποβλητικοί γιά νά δημιουργοῦν τό κλίμα καί τό περιβάλλον γιά ψευδαισθήσεις.

Καί ἀκόμη εἶπαμε πῶς ὅταν οἱ ψευδαισθήσεις ἐπαναλαμβάνονται, τότε ἐπαναλαμβάνονται ἐπί πολύ διάστημα καί ἢ τείνουν νά ἀραιώσουν ἢ νά ἀτονίσουν, ὁπότε λίγο - λίγο, σιγά - σιγά ἐξαφανίζονται ἢ τεί-

νουν νά έντεινόνται καί νά γίνονται συχνότερες, όποτε καταλήγουν σέ μιά κρίση. Αυτό λέει ή Ψυχιατρική. Έδῶ δέν βλέπουμε τίποτε. Οί έμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ παρουσιάζονται μέ τόν ἴδιο ρυθμό καί μετά ἀπό 40 ἡμέρες διακόπτονται χωρίς νά ἔχουν φθάσει οὔτε σέ μιά ἀραίωση οὔτε σέ ἓνα ἀποκορύφωμα, καί διακόπτονται μετά τήν Ἀνάληψη.

Ἄς σημειώσουμε ἀκόμη, ὅτι ὅταν μιλοῦμε γιά ψευδαισθήσεις, ὅλοι έννοοῦμε κυρίως ὀράματα, δηλαδή έμφανίσεις οί ὁποῖες γίνονται ἀντιληπτές μέ τήν ὄραση. Έδῶ ὅμως δέν συμβαίνει κάτι τέτοιο μόνο· ὄχι μόνο οί περισσότερες ἀπό αὐτές τίς έμφανίσεις συνδυάζονται καί μέ ἀκουστικές έντυπώσεις καί μέ διάλογο ὁ ὁποῖος διαμείβεται ἀνάμεσα στόν έμφανιζόμενο καί σέ κείνους πού τόν βλέπουν ἀλλά έπιβεβαιώνονται καί μέ τήν ἀφή. Βλέπουμε τήν διαβεβαίωση τήν ὁποία παίρνει ὁ ἀπόστολος Θωμᾶς μέ τήν ἀφή.

Καί ἀκόμη ὅτι γιά νά μήν μείνει ἀμφιβολία στούς μαθητές ὅτι πραγματική ἦταν καί ὄχι ψευδής έντύπωση ἢ έμφάνιση τοῦ Χριστοῦ, ὅταν τούς εἶδε ἀκριβῶς ἀπό τήν ταραχή τους καί τόν φόβο τους καί τήν δυσπιστία πού εἶδαμε, νά ἀμφιβάλλουν γιά ὅ,τι ἀκριβῶς βλέπουν, ὁ Χριστός ἔφαγε μπροστά τους ψάρι καί κηρύθρα ἀπό μέλισσα. Ὅποτε μετά τήν ἀποχώρησή του νά ἔχουν τήν διαβεβαίωση ὅτι πραγματικά παρουσιάσθηκε μέ σῶμα ἀληθινό· πρῶτον ἀπό τό γεγονός ὅτι τό ψάρι καί τό μέλι πού καί οί ἴδιοι ἤξεραν ὅτι προηγουμένως ἔτρωγαν ὅτι ὑπῆρχε ἐπάνω στό τραπέ-

ζι, αλλά είναι και τροφές οι οποίες αφήνουν υπόλειμμα. Τό κερι, απ' τήν κηρύθρα και τό κόκκαλο απ' τό ψάρι. Ἀκόμη ὁ Χριστός μαγειρεύει, ψήνει ὁ ἴδιος τό ψάρι στή λίμνη, τό ψάρι πού εἶχε ὁ ἴδιος ὅσο και τό ψάρι πού εἶχαν ψαρέψει ἐκεῖνοι και τρῶνε ὅλοι μαζί. Ἔχουμε λοιπόν και ὑλικά ὑπολείμματα ἀπό τίς ἐμφανίσεις αὐτές, τά ὅποια διαψεύδουν και συντρίβουν τελείως τά ἐπιχειρήματα ὅτι ἐπρόκειτο γιά ψευδαισθήσεις.

Πῶς θά ἦταν δυνατόν ἀπό ψευδαισθήσεις νά εἶχαν και νά μαρτυροῦν και σέ μᾶς οἱ μαθητές ὅτι ὑπῆρξαν ὑλικά δείγματα ἀπό τίς ἐμφανίσεις αὐτές τοῦ σώματος τοῦ ἀναστημένου Χριστοῦ;

Ἐάν τώρα οἱ ἐμφανίσεις αὐτές πού περιγράφησαν δέν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀταπάτης, μήπως εἶναι ἀποτέλεσμα ἀπάτης;

Διότι αὐτή ἡ διέξοδος μένει στήν ἀμφισβήτηση. Αὐτή ἡ διέξοδος μένει στήν ἀμφιβολία. Ὅτι ἦταν δηλαδή ἀποτέλεσμα ἀπάτης.

Ὁ πρῶτος λόγος γιά τόν ὅποιο δέν μπορεῖ οἱ ἐμφανίσεις αὐτές νά εἶναι ἀποτέλεσμα ἀπάτης ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι τά πρόσωπα απ' τά ὅποια μαρτυρεῖται ὅτι εἶδαν τόν Χριστό και μαρτυρεῖται ἐπί πολλά χρόνια, ἀρκετά χρόνια μετά τήν Ἀνάστασή Του ὅτι εἶδαν τόν Χριστό, (στήν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή ἀπαριθμοῦνται τά πρόσωπα αὐτά και ἀναφέρει ἐκεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συγκεκριμένα, ὅπως ἀναφέρεται

καί στό Εὐαγγέλιο τοῦ Μάρκου, ὅτι πάνω ἀπό 500 ἄνθρωποι εἶδαν τόν Χριστό), τά πρόσωπα λοιπόν αὐτά ἦταν πάρα πολλά.

Εἶναι λοιπόν πραγματικά ἀδύνατο, τόσα πολλά πρόσωπα ἐπί τόσα πολλά ἔτη, νά ἔκαναν μιά τόσο χονδροειδῆ καί βλάβσημο ἀπάτη καί νά μή βρέθηκε οὔτε ἓνα πρόσωπο, τό ὁποῖο νά ἐπανέλθει καί νά μαρτυρήσει καί νά διαμαρτυρηθεῖ ὅτι τό ἴδιο συμμετείχε σέ μιά ἀπάτη καί ἔπυσε θύμα αὐτῆς. Ὅποτε αὐτό γιά κάθε δικαστήριο, γιά κάθε κριτή πού χρησιμοποιοεῖ τούς κανόνες περὶ ἐνδείξεων τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, τό ὅτι ἔχει τόσους πολλούς μάρτυρες ἢ ἐμφάνιση τοῦ Χριστοῦ, αὐτό καί μόνο ἀποκλείει τό ἐνδεχόμενο τῆς ἀπάτης.

Ὁ δεῦτερος λόγος γιά τόν ὁποῖο τό ἐνδεχόμενο τῆς ἀπάτης πρέπει νά ἀποκλεισθεῖ εἶναι ὅτι ἡ πληροφορία καί τό κήρυγμα γιά τήν ἐμφάνιση τοῦ Χριστοῦ καί τήν Ἀνάστασή Του, συνοδεύεται καί συνοδευόταν πάντα, μέ τήν διακήρυξη τοῦ πιό ὑψηλοῦ κηρύγματος ἀρετῆς πού δέχθηκε ποτέ ἡ ἀνθρωπότητα. Μιάς ἀρετῆς πού δέν περιορίζεται μονάχα στήν πραγματοποίηση ὀρισμένων πράξεων ἐναρέτων ἀλλά καί φθάνει μέ ἀπόλυτη αὐστηρότητα ἀκόμη καί στίς σκέψεις, στά συναισθήματα καί στίς διαθέσεις τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Πῶς ἦταν λοιπόν δυνατόν, ἄνθρωποι πού ὄχι μονάχα κήρυξαν αὐτό τό κήρυγμα ἀλλά ἄνθρωποι, πού κατά τήν μαρτυρία τῶν πιό ἄσπονδων ἐχθρῶν τους, στάθηκαν συνεπεῖς σέ ὄλη τους τή ζωή στό κήρυγμα αὐτό τό τόσο αὐστηρό, νά ποῦν καί νά στηρίξουν ὄλο τους

τό κήρυγμα πάνω σ' ένα τόσο χονδροειδές ψέμα. Ἀκόμη ἡ ὑποψία ὅτι πρόκειται γιά μιὰ ἀπάτη ἀποδεικνύεται ἐσφαλμένη ἀπό τό γεγονός τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἀποστόλων πού ἀναφέραμε μέχρι τῆς 3ης ἡμέρας μετά τή σταύρωση τοῦ διδασκάλου.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἦταν περίτρομοι, ἦταν καταπτοημένοι. Ἦταν πεπεισμένοι, ὅπως τόσο ὠραῖα περιγράφεται ἐκεῖ στά λόγια τους μέ τά ὁποῖα περιγράφουν τήν Σταύρωση καί τίς φήμες ὅπως νόμιζαν περί ἀναστάσεως, στόν Χριστό, στόν ἴδιο τόν Χριστό, οἱ δύο μαθητές πρὸς Ἐμμαούς. Ἦταν πεπεισμένοι ὅτι ἡ ὑπόθεση αὐτή τοῦ Χριστοῦ ἔληξε ἄδοξα μέ τή σταύρωσή Του. Ἦταν ὀχυρωμένοι πάνω στήν πεποίθηση ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά τόν εἶδαν ἄνθρωποι ζωντανό καί αὐτό δέν ντρέπονται νά τό φανερώσουν οἱ ἴδιοι. Καί αὐτή τή στροφή τῶν 180ο τήν ἐμφανίζουν οἱ ἴδιοι μόνον μετά ἀπ τήν τρανή ἀπόδειξη ὅτι πράγματι δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι μιὰ ἀληθινή παρουσία ἢ συνάντησή τους μαζί Του.

Ἐάν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἤθελαν νά ποῦν μιὰ ἀπάτη, δέν θά ἀπέφευγαν νά φανερώσουν ὅλους τούς ἐνδοιασμούς τούς ὁποῖους εἶχαν; Δέν θά ἀπέφευγαν νά διακηρύξουν σ' ὅλα τά πέρατα τῆς γῆς καί νά τό γράψουν ὅλα τά Εὐαγγέλια ὅτι ἦταν οἱ ἴδιοι ἐκεῖνοι πού ἀμφισβητοῦσαν, ἐκεῖνοι πού δέν ἤθελαν νά πιστέψουν, ἐκεῖνοι πού παρουσίαζαν ἐπιχειρήματα, ἐκεῖνοι πού ἔλεγαν ὅτι ἐπρόκειτο γιά λῆρο, γιά μιὰ συναρπαγή, γιά ἕνα ψέμα, αὐτές οἱ διηγήσεις γιά τήν ἐμφάνιση τοῦ Χριστοῦ καί πῶς αὐτά τά πρόσωπα τώρα, τά

τρομαγμένα, τά περίτρομα ἔρχονται ὄχι μονάχα νά τό διακηρύξουνε μπροστά στους δυνατούς τῆς γῆς μπροστά στους ἰσχυρούς καί μπροστά στους ἐνόπλους, πού ἦταν ἔτοιμοι νά νά τούς συντρίψουν ἀλλά καί νά δίνουν μετά ἀπό διωγμούς μετά ἀπο βασανιστήρια, ἀκαμπτοι ὅλοι χωρίς ἐξαίρεση τή ζωή τους γιά μιὰ τέτοια ἀπάτη;

Ὅπως λέει σωστά ἕνας Γάλλος ὁ Goguel «εἶναι ἀδύνατον γιά ἕνα ψέμα νά ὑποβληθεῖ κανεῖς σέ διωγμούς καί νά δώσει τή ζωή του μέ βάσανα καί τυραννισμούς». Τό ψεῦδος τό χρησιμοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος γιά νά ἀποφύγει τόν διωγμό, ὄχι γιά νά τόν ὑποστεῖ.

Ὅστε λοιπόν τό ὄλο κήρυγμα Ἐκκλησίας, στηρίζεται πάνω στή διαβεβαίωση γιά τήν Ἀνάσταση. Καί πρέπει νά ποῦμε ἀκόμα, καί θά ἴπρεπε νά τό ποῦμε ἴσως τό πρῶτο ἀπ' ὅλα, ὅτι αὐτή τή διαβεβαίωση γιά τήν Ἀνάσταση τήν ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, τό εἶπε σαφέστατα καί τό διακήρυξε καί τό ὑποστήριξε. Καί πῶς εἶναι δυνατόν αὐτόν πού ὄχι ἀπλῶς κήρυξε, αὐτόν ὁ ὁποῖος ἔζησε ἀπό τό κήρυγμα, αὐτόν ὁ ὁποῖος χωρίς καμμιά ἀμφισβήτηση ἀνέβηκε πάνω στό Σταυρό γι' αὐτό τό κήρυγμα, πῶς εἶναι δυνατόν αὐτόν τόν ἄνθρωπο νά τόν θεωρήσουμε σάν ἕνα ἀπατεῶνα, ὁ ὁποῖος σκηνοθετεῖ τήν ταφή Του ὁποῖος σκηνοθετεῖ τήν Ἀναστάσή Του;

Τώρα ἀφοῦ μιλήσαμε γιά τήν ἀπόλυτη ἀξιοπιστία τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Χριστοῦ πού εἶναι ἡ δεύτερη κατηγορία τῶν ἀμφισβητήσεων, θά ἔλθουμε στήν 3η

κατηγορία πού εύκολα ανατρέπεται, δηλαδή σχετικά μέ τόν κενό τάφο.

Ἡ πρώτη ἀμφισβήτηση γιά τόν κενό τάφο εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία παρουσιάζεται μέσα στό ἴδιο τό Εὐαγγέλιο, ὅταν ἔρχεται ἡ κουστωδία καί ἀναγγέλει στους ἀρχιερεῖς πάντα τά γενόμενα· Τόν σεισμό πού ἔγινε καί τήν ἔνδοξη ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Καί τί λένε οἱ ἀρχιερεῖς; Τούς ἔδωσαν λέει ἀργύρια ἱκανά καί τούς εἶπαν νά διαδώσουν ὅτι «αὐτῶν κοιμωμένων ἔκλεψαν οἱ μαθηταί τό σῶμα».

Αὐτή βέβαια ἡ ἀπλή ἀνατροπή αὐτῆς τῆς ἐκδοχῆς εἶναι ἐκείνη ἡ φράση ὅτι «ἄν κοιμοῦνταν πῶς εἶδαν τί ἔγινε» ὅτι δηλαδή ἔφυγε τό σῶμα ἀπ' ἐκεῖ. Καί ἄν δέν κοιμοῦνταν πῶς ἄφησαν αὐτοί οἱ στρατιῶτες τούς μαθητές νά πάρουν τόν Κύριο»; Τώρα ἡ ἄλλη σκέψη εἶναι ὅτι τό σῶμα δέν τό ἀπομάκρυναν οἱ μαθητές, ἀλλά τό ἀπομάκρυναν οἱ ἀρχιερεῖς καί αὐτό γιά νά μή γίνει ὁ τάφος σημεῖο προσκυνήματος τῶν ὀπαδῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλά καί ἐδῶ πάλι αὐτό εἶναι τελείως ἀδιανόητο καί ξένο πρὸς τή λογική. Ξέρουμε ὅτι λίγες ἡμέρες μετά δέχθηκαν κατά πρόσωπο μπροστά σέ χιλιάδες ἀνθρώπους αὐστηρότατη κατηγορία τοῦ Πέτρου ὅτι «ἀπέκτειναν τόν ἀρχηγόν τῆς ζωῆς, ὃν ὁ Θεός ἤγειρε ἐκ νεκρῶν» Καί ἔτσι ὁ Πέτρος δημιούργησε χιλιάδες πιστῶν ἀπ' τήν ἡμέρα ἐκείνη καί ὅλοι οἱ ἀπόστολοι ἐν συνεχείᾳ.

Πόσο ἀπλό θά ἦταν νά ἀποστομώσουν στή γένεσή του τό χριστιανικό κήρυγμα οἱ ἀρχιερεῖς, παρουσιά-

ζοντας τό πτώμα τοῦ Χριστοῦ τό ὁποῖο εἶχαν κρύψει. Ἀμέσως αὐτό θά ἔπαυε γιά πάντα στό ξεκίνημά της αὐτή τήν κίνηση ἢ ὁποῖα ἀδιάκοπα ἀφαιροῦσε ὀπαδοῦς ἀπό τό Συνέδριο τῶν Γραμματέων καί Φαρισαίων. Θά σταματοῦσαν αὐτήν τήν βλάσφημη αἴρεση παρουσιάζοντας τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί θά ἀπεδείκνυαν εὔκολα, καί ἦταν στό χέρι τους νά τό κάνουν πρόκειται γιά μιά πλάνη.

Ὁ Ἀρχιδικαστής τῆς Ἀγγλίας, ὅπως θά λέγαμε σέ μᾶς ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου, λόρδος Darling, συνοψίζει τόν ἔλεγχό του νομικῶς πάνω σέ ἐνδείξεις γιά τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μέ τά ἀκόλουθα λόγια, τά ὁποῖα εἶναι τόσο ἀθηντικά, ὥστε δέν χρειάζεται νά προσθέσουμε τίποτε ἄλλο· «Ἐμεῖς λέει σάν Χριστιανοί καλούμαστε νά παραδεχθοῦμε πολλά μόνο μέ τήν πίστη. Τό βασικό θέμα, ἐάν δηλαδή ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἀνέστη ἀπό τούς νεκρούς ἢ ὄχι, πάνω στό ὁποῖο στηρίζεται ὅτι ὁ Χριστός ἦταν πράγματι ἐκεῖνο πού διεκήρυξε, δέν καλούμαστε νά τό παραδεχθοῦμε μόνο μέ τήν πίστη. Ὑπάρχουν γιά τήν πεποίθηση αὐτή, ὅτι εἶναι πραγματικά μιά ζωντανή ἀλήθεια, ὑπάρχουν τόσο πολυάριθμες ἐνδείξεις θετικές καί ἀρνητικές ἀπ' τά γεγονότα καί τίς περιστάσεις, ὥστε κανένα σῶμα ἀπό νοήμονες ἐνόρκους στόν κόσμο δέν θά ἐξέφερε ἄλλη ἀπόφαση παρά ὅτι ἡ Ἀνάσταση εἶναι πράγματι ἀληθινή».

Ἀλλά γιά νά ἀποδειχθεῖ ἡ ἀλήθεια τῆς Ἀναστάσεως πολλοί παρουσιάζουν ἐκεῖνο τό ἐπιχείρημα, τό θετικό ἐκεῖνο ἐπιχείρημα, τό ὁποῖο πιστεύω ὅτι εἶναι τό

πιό πειστικό έπιχείρημα γιά μᾶς τούς ἀνθρώπους πού ζοῦμε σέ μιά ἐποχή ἀρνήσεως, ἀποστασίας καί συγχύσεως. Εἶναι ἀκριβῶς οἱ ἀπροσδόκητες καί ψυχολογικά καί λογικά ἀνεξήγητες ἐπιστροφές ἀνθρώπων ἀπό τήν ἄρνηση καί τήν πεισματική ἀπιστία στήν πίστη χάρις στήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Ὑπάρχουν πάρα πολλές, ὑπάρχουν ἑκατομμύρια τέτοιες περιπτώσεις καί θά ἀναφέρουμε μονάχα τίς περιπτώσεις διασήμων ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος, οἱ ὁποῖοι διετέλεσαν ἄπιστοι καί ἔγιναν πιστοί.

Ὑπῆρχε στήν Ἀγγλία ὁ καθηγητής Joad, καθηγητής τῆς Φιλοσοφίας ἀπό τούς πιό γνωστούς, ὁ ὁποῖος ἦταν τόσο πολύ φανατικός στήν ἄρνηση, ὥστε δέν ἄφινε εὐκαιρία, μέ τόν γραπτό λόγο ἀλλά καί μέ μία σειρά ἀπό ἐβδομαδιαῖες ὁμιλίες στό ἀγγλικό ραδιόφωνο μέ τίτλο «ὁ dr Joad καί ὁ Θεός», νά ὑποστηρίζει τήν ἀνακρίβεια τοῦ Εὐαγγελίου. Αὐτό ἔκανε ὁ Joad μελετῶντας ἀκριβῶς τήν Ἀγία Γραφή, γιά νά παρουσιάσει ἐπιχειρήματα. Ὁ ἴδιος ὅμως ὁ μόνος του χωρίς καμμιά ἐπίδραση πείσθηκε ὅτι τό ἀντίθετο ἀπό ὅσα κήρυττε ἦταν ἀλήθεια καί σέ μεγάλη ἡλικία παρουσιάσθηκε αἰφνιδίως καί εἶπε ὅτι ὅσα πίστευε ἦταν ψέμα καί ἀγωνίσθηκε σάν τόν Θωμᾶ καί κήρυξε σ' ὅλο τόν κόσμο ὅτι ὁ Χριστός εἶναι πραγματικά ὁ Κύριος καί Θεός.

Στόν 18ο αἰῶνα, ὅπως ἀναφέραμε, εἶχε φθάσει ἡ ἄρνηση στό ἀποκορύφωμά της καί στήν Ἀγγλία ὁ Montesquieu ἔλεγε ὅτι, ἐάν ἕνας ἀνθρωπος πεῖ σέ ὁποιοδήποτε κύκλο μορφωμένων ἀνθρώπων ὅτι πι-

στεύει, δέν ἀντιμετωπίζεται μέ τίποτε ἄλλο παρά μέ γέλια καί καγχασμούς.

Τήν ἐποχή ἐκείνη δυό μορφωμένοι νέοι ἀπό τό Πανεπιστήμιο τῆς Ὁξφόρδης ἔβαλαν γιά σκοπό τῆς ζωῆς τους νά συγγράψουν δυό συγγράμματα, γιά νά ἀποδείξουν ὁ πρῶτος ὅτι ἡ ἐπιστροφή τοῦ Παύλου δέν ὀφείλεται σέ πίστη, καί ὁ δεύτερος ὅτι ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἦταν ψέμα.

Ὁ πρῶτος, ὁ λόρδος Lytletton μετά ἀπό ὀρισμένο χρονικό διάστημα ἐπέστρεψε μέ ἕνα κείμενο πού ἀποδείκνυε ὅτι ἡ συνάντηση τοῦ Παύλου μέ τόν ἀναστημένο Χριστό εἶχε πραγματικά συμβεῖ στό δρόμο τῆς Δαμασκοῦ. Καί ὁ ἄλλος, ὁ Gilbert West ἔγραψε ὀλόκληρο σύγγραμμα τό ὁποῖο ὀνομάζει «Παρατηρήσεις τῆς Ἱστορίας καί τῶν Ἐνδείξεων τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ» καί περιέχει μιά σωρεία ἀπό ἐπιχειρήματα, πολλά περισσότερα ἀπό ὅσα ἀναφέρουμε ἐδῶ, λογικότατα ἐπιχειρήματα γιά τήν ἀλήθεια τῆς Ἀναστάσεως.

Θά ἔχετε ἀκούσει ἴσως ὅτι τό πλέον διάσημο σατυρικό περιοδικό παγκοσμίως εἶναι τό «Punch». Ἐπί ἔτη ἐκδότης τοῦ Punch ὑπῆρξε ὁ Muggeridge, πνεῦμα ὀξύ καί σκωπτικό, ὁ ὁποῖος δέν δίσταζε νά διακηρύττει τήν ἀπιστία του. Μιά ἐπίσκεψη ὅμως στούς Ἀγίους Τόπους κατέληξε σέ ἀποτέλεσμα ἀντίθετο ἀπό ἐκεῖνο τό ὁποῖο ἀνέμενε καί ἐπιδίωκε ὁ Muggeridge. Ἀντί νά κομίσει ἀποδείξεις ὅτι ἡ πεποίθηση στό θάνατο καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἕνας μῦθος, ἐπέστρεψε μέ τήν ἀκλόνητη πεποίθηση γιά τήν ἀλή-

θεια τῆς χριστιανικῆς πίστεως καί μέ μιά τέτοια ψυχική μεταστροφή, ὥστε ἔγινε σήμερα κατόπιν ἑνασ ἀπό τούς κυριότερους ἡγέτες τοῦ χριστιανικοῦ κινήματος στήν Μ. Βρετανία. Στό περίφημο «Φεστιβάλ Φωτός», στήν πολυάριθμη αὐτή συγκέντρωση στήν πλατεῖα Trafalgar τοῦ Λονδίνου, ὁ Muggeridge ἦταν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος καυτηρίασε καί κάλεσε σέ ἀφύπνιση καί ἀγῶνα ἐναντίον τῆς χυδαιότητος καί τῆς παρακμῆς στήν ὁποία ὀδηγεῖ ἡ ἀπιστία.

Ἴσως ὅμως πραγματικά γιά κεῖνον πού θέλει νά κουράσει τή σκέψη του, αὐτό εἶναι πραγματικά ἀνάγκη γύρω ἀπό τό θέμα αὐτό, ἴσως τό πιο χαρακτηριστικό λογικό μνημεῖο εἶναι τό ἔργο τοῦ Morison. Αὐτός ἀπό μικρή ἡλικία, ἀπό παιδική ἡλικία εἶχε διαβάσει ἀπό τούς Κριτικούς τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς, τήν Κριτική τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Καί εἶχε πλούσια ὀπλισθεῖ μέ ἐπιχειρήματα κατά τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας καί ξεκίνησε μέ τά ἐπιχειρήματα αὐτά νά γράψει ἕνα βιβλίο πού πραγματικά, λογικά θά ἔπειθε τόν καθένα, ὅτι ἡ Ἀνάσταση δέν εἶχε πραγματοποιηθεῖ. Καί καθῶς ἄρχισε νά γράφει αὐτό τό βιβλίο, βρῆκε ὅτι ἦταν ἀδύνατο τό βιβλίο αὐτό νά γραφεῖ. Καί ὄχι μονάχα ἦταν ἀδύνατο νά γραφεῖ ἀλλά οἱ σκέψεις καί τά λόγια τά ὁποῖα ἔγραφε, ὀδηγοῦσαν τελείως στόν ἀντίθετο στόχο. Λέει ὁ ἴδιος: «Ἡ δύναμη τῶν περιστάσεων μέ ἀνάγκαζε νά γράφω κάτι τό τελείως ἀλλοιώτικο, ὄχι γιατί τά ἴδια τά γεγονότα τά ὁποῖα μελέτησα ἄλλαξαν, γιατί εἶναι ὀριστικά ἀποτυπωμένα στίς σελίδες τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, ἀλλά γιατί ἡ ἐρμηνεία τῶν

γεγονότων αὐτῶν εἶχε μέσα μου ὑποστεῖ μιά μεταβολή ἐξ' αἰτίας τῆς ἐπιμονῆς αὐτῶν τῶν ἴδιων τῶν γεγονότων». Ὁ συγγραφέας ἀνακάλυψε μιά ἡμέρα ὅτι ὄχι μονάχα δέν μπορούσε νά γράψει τό βιβλίό πού εἶχε σχεδιάσει, ἀλλά καί ὅτι ἂν ἤθελε, δέν μπορούσε. Καί ἀπό αὐτή τήν προσπάθεια προέκυψε τό πασίγνωστο βιβλίό τοῦ Morison «Ποιός κύλισε τόν λίθο;» πού εἶχε κυκλοφορήσει σέ ἑκατομμύρια ἀντιτύπων καί ἀποτελεῖ πραγματικά ἕνα μνημεῖο λογικῆς ἐργασίας, ὅπου παίρνει ὅλες τίς διεξόδους τῆς ἀμφιβολίας καί τούς κόβει τό δρόμο μέ τίς ἴδιες τῆς μαρτυρίες τῆς Ἀγίας Γραφῆς καί μέ τή λογική πάνω σ' αὐτές δέχεται νά ἀσκήσει τό ἔργο τῆς ἀμφισβητήσεως καί πού ἀποτυγχάνει.

Δίπλα σ' αὐτούς τούς διανοουμένους θά ἦτανε πραγματικά πάρα πολύ τολμηρό νά πῶ δύο λόγια γιά τόν ἑαυτό μου. Τό λέω μέ ἀπόλυτη συναίσθηση γιά τήν διαφορά σέ ἀνάστημα καί τήν διαφορά σέ κῦρος πού μέ χωρίζει ἀπ' αὐτούς. Ὅμως τό κάνω γιά σᾶς.

Θά σᾶς μαρτυρήσω, ὅτι ἔζησα τά τελευταῖα χρόνια τῆς γυμνασιακῆς μου ζωῆς σχεδόν ὅλα τά χρόνια τῆς ζωῆς μου σάν φοιτητής μέσα στήν ἄρνηση καί τήν ἀμφιβολία. Καί νά σᾶς πῶ ὅτι δέχθηκα, μετά ἀπό πάρα πολλή μελέτη, τό μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως σάν ἀληθινό καί ὅλη μου ἡ ζωή δέν εἶναι, ἀπό μιά σκοπιά, τίποτε ἄλλο παρά ἕνα πύρωμα ἐπάνω στήν ἀκρίβεια τοῦ κηρύγματος τῆς Ἀναστάσεως. Καί ἔχω νά σᾶς πῶ ὅτι οὔτε μιά στιγμή, οὔτε μιά παρατήρηση μέσα στή ζωή μου, δέν παρέλειψε παρά νά ἐπιβεβαιώσει τήν ἀ-

λήθεια τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου, τὴν ἀλήθεια τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἀδύνατο λογικά, εἶναι ἀδύνατο ψυχολογικά νὰ ζήσω οὔτε μιά στιγμή μὴ πιστεύοντας στὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ.

Καί θέλω νὰ καλέσω, σάν ἀδελφός πρὸς ἀδελφούς, τὸν καθένα ἀπὸ ἐσᾶς, ἂν αὐτό δέν ἔχει ὀλοκληρωτικά συμβεῖ στή ζωὴ σας, νὰ πάρει τὴ θέση αὐτὴ καὶ νὰ δεχθεῖ ἀπροκατάληπτα, τίμια, χωρὶς φόβο, τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ σάν ἓνα γεγονός. Καί νὰ μέ βρεῖ ἂν θέλει, νὰ συζητήσουμε, ἂν θέλει καὶ νὰ χαροῦμε μαζί τὰ ὅσα θὰ ἐπακολουθήσουν ἀπ' αὐτό τό ἄνοιγμα τῆς ψυχῆς στὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ.

Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ.